

УДК: 37. 01. 37. 048.4: 37.

DOI:

Світлана Юрїївна Довбенко

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна

Любов Миколаївна Прокопів

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика, ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА У КАРПАТСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

У статті обґрунтовані особливості впровадження педагогіки партнерства у Карпатському освітньому просторі як якісної характеристики, яка актуалізується у контексті сучасної нової української школи. Впровадження ідей педагогіки партнерства посилюється через появу у суспільстві потреби на особистість, здатну реагувати на виклики сьогодення, усвідомлення необхідності спільної співпраці суб'єктів навчального процесу, забезпечення компетентнісних підходів до навчання і виховання. Стаття розкриває результати теоретичного та емпіричного дослідження, спрямованого на вияв особливостей і основних підходів до впровадження педагогіки партнерства в умовах Карпатського освітнього простору. Автори уточнюють основні принципи формування партнерської

діяльності як ефективного інструментарію збереження сталого та поліпшення соціально-економічного розвитку унікальних територіальних місцевостей гірських регіонів. У статті виявлено результативні аспекти впровадження педагогіки партнерства у Карпатському освітньому просторі засновані на співпраці, громадськості учителів та учнів, що відображають поліфункціональність діяльності всіх структур впливу і забезпечують ефективність роботи освітнього простору загалом.

У дослідженні використано як теоретичні методи, методи педагогічної реконструкції, фокусовані інтерв'ю, репрезентативне онлайн-опитування на основі системи LimeSurvey, SWOT-аналіз оцінки сильних та слабких сторін навчального закладу. Отримані результати підтвердили результативність обраних шляхів впровадження педагогіки партнерства в Карпатському освітньому просторі. Це дозволило суттєво підвищити рівні прояву педагогіки партнерства, а саме традиційне класно-урочне навчання замінити індивідуальним, використовувати інноваційні і нетрадиційні технології навчання; реалізувати компетентнісний, диференційований, особистісно-орієнтований, індивідуальний підходи, інноваційні технології навчання; планувати суб'єкт-суб'єктні способи отримання зворотного зв'язку; пропагувати загальнолюдські цінності.

Ключові слова: Карпатський освітній простір; педагогіка партнерства; гірські школи; малочисельні школи; суб'єктне навчання.

Вступ. У контексті реформування нової української школи неабиякого значення набуває педагогіка партнерства як якісна характеристика сучасної нової української школи, заснована на не лише на професійних знаннях, уміннях, навичках учнів, на спільній співпраці суб'єктів навчального процесу. Педагогіка партнерства передбачає суб'єктність у стосунках між батьками, учителями і учнями, фахову, технологічну, інтерактивну, міждисциплінарну компетенції.

У контексті концепції нової української школи педагогіка партнерства змінює філософію навчання - уперше ставить особистість на важливе місце у соціумі. Як відомо сучасна українська школа упродовж десятиліть зазнавала неперервних змін, реформування, трансформацій, зумовлених ідеологічними, соціально-економічними чинниками, потребами суспільства, дітей, батьків, перспективного пріоритетного розвитку країни з урахуваннями провідних міжнародних тенденцій у сфері освіти (Нова українська школа, 2018).

Освітня система України прагне до євроінтеграції з Європою, яка обумовлена не лише територіальним, геополітичним розташуванням, а й історичними зв'язками нашої держави. Європейський досвід розвитку освітніх систем показує, що школа України рухається тим шляхом, який пройшли країни Європи. Тому не унікальними для України є досвід існування ідей педагогіки партнерства у Карпатському освітньому просторі.

Важливе місце сьогодні у Карпатському освітньому просторі відводиться вивченню особливостей роботи гірських, у тому числі й малочисельних шкіл задля забезпечення якості освіти. Модернізація, трансформація, надання якісних освітніх послуг у таких школах зможе забезпечити компетентнісні підходи до навчання і виховання, привести до результативного виконання завдань сучасної освіти.

Важливими питаннями сучасного освітнього простору, які потребують вирішення є недосконалість системи освіти, недостатня її зорієнтованість на формування здатності використовувати свої знання у житті і практичній діяльності, відсутність єдиного державного моніторингу якості освітнього простору як основи для його подальшого розвитку.

В сучасній українській освітній системі існує окремий тип школи – гірська школа. Зокрема у 2017-2018 р. за даними статистики у чотирьох областях Карпатського регіону (Львівській, Івано-Франківській, Закарпатській, Чернівецькій) близько 33% шкіл - надано статус гірських (Сайт Державної служби статистики України).

На сьогодні окреслюються суттєві територіальні відмінності якості загальної середньої освіти між гірськими сільськими школами та міськими навчальними закладами, що відчувається і в гірському освітньому просторі Українських і Європейських Карпат.

Наша держава долає ті ж труднощі, із якими зіткнулася європейська система освіти: зберегти гірську малочисельну школу за кошти держави неможливо. Позитивним у цьому є досвід країн близького зарубіжжя (Cotton; Jimerson). Гортаючи сторінки європейської історії, знаходимо докази значних досягнень в організації освіти в умовах гірського регіону (Samel).

У даному контексті виникає потреба дослідження наявного досвіду. Дана розвідка є продовженням циклу публікації авторів (Довбенко, 2017, Прокопів, 2017).

Мета статті – виявити особливості та апробувати теоретичні та практичні підходи до реалізації педагогіки партнерства в умовах Карпатського освітнього простору.

Завдання: 1) охарактеризувати сутність і структуру педагогіки партнерства в умовах карпатського освітнього простору задля збереження гірських малочисельних шкіл регіону; 2) уточнити основні принципи формування партнерської діяльності як ефективного інструментарію збереження сталого та поліпшення соціально-економічного розвитку унікальних територіальних місцевостей; 3) виявити результативні аспекти впровадження педагогіки партнерства у Карпатському освітньому просторі.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань дослідження використано теоретичні методи: аналіз і систематизація психолого-педагогічної і навчально-методичної літератури з метою визначення стану і теоретичного обґрунтування проблеми педагогіки партнерства у сучасному Карпатському освітньому просторі; метод педагогічної реконструкції, який надає можливості відтворити педагогічні реалії впровадження педагогіки партнерства в умовах Карпатського освітнього простору; соціологічні дослідження, фокусовані інтерв'ю за участю працівників шкіл Українського

Карпатського освітнього простору, учнівського активу, батьківського активу, представників громади та влади територіальної громади; кількісне опитування працівників школи, батьків школярів, мешканців краю (репрезентативне онлайн-опитування на основі системи LimeSurvey); презентація підсумків дослідження, громадське обговорення результатів, спільне напрацювання практичних рішень та порад спрямованих на реалізацію педагогіки партнерства у школах Карпатського регіону), SWOT-аналіз оцінки сильних та слабких сторін навчального закладу.

В експерименті взяли участь працівники шкіл, представники учнівського і батьківського активу шкіл, громади і влади – 5 шкіл 5 районів України Івано-Франківської області (Верховинський район, с. Великий Ходак, Долинський район, с. Мислівка, Косівський район, с. Річка, Рогатинський район, с. Нижня Липиця, м. Яремче, с. Вороненко). Загалом в перелічених населених пунктах проживає 3745 осіб (станом на 01.04 2017 р.). Чисельність працівників малих шкіл – 112; учнів – 363; класів – 30.

Вибірка опитування – 400 одиниць аналізу пропорційно розподілених за квотами: статистичний обсяг населеного пункту, відсоткова частка працівників школи, відсоткова частка батьків, відсоткова частка учнів випускних класів. Статистичний аналіз даних проводився за допомогою методів описової статистики.

Результати теоретичного аналізу.

Закон України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» визначає критерії віднесення населених пунктів до гірських. До них належать суворі кліматичні умови, нерозвинута дорожньо-транспортна інфраструктура, система соціально-побутового обслуговування, освітня та медична сфери (Закон України «Про статус гірських населених пунктів в Україні».)

Серед основних проблем гірських шкіл Карпатського освітнього простору виокремлюють: монофункціональний розвиток сільських територій, збіднений ринок праці, трудову міграцію, низький рівень

санітарно-гігієнічного стану багатьох гірських шкіл, критичний стан транспортної інфраструктури, відсутність стратегії розвитку сільських територій, конкретних планів урізноманітнення видів діяльності в гірських населених пунктах. Наявність значної кількості малочисельних шкіл зумовлює відсутність повного тижневого навантаження для вчителя, а отже незабезпечення виплати в повному обсязі заробітної плати педагогічним працівникам. Вимоги Закону України «Про публічні закупівлі» не дають змоги організувати гаряче харчування у малочисельних школах гірської місцевості. Відсутність провайдерів у віддалених гірських селах впливає на підключення швидкісного інтернету.

Питання розвитку гірських регіонів стосується не лише України, а й її партнерів у Карпатському Євроорегіоні (Польщі, Угорщині, Словаччині, Румунії). Існують соціальні довгострокові програми розвитку регіону Скандинавських гір (Норвегія, Швеція, Фінляндія) Піренеїв (Іспанія, Франція) Аппалачів (США). Можна чимало цікавих ідей використати, але відставання у соціальній а матеріальній сферах не дають можливості у повній мірі впроваджувати позитивний досвід розвинутих держав світу (Jimerson, 2006).

У сучасній освітній ситуації різних країн існують проблеми збереження малих шкіл гірського регіону, однак не схожими є принципи збереження таких шкіл і освітня практика. Одним з важливих факторів, що впливають на збереження цих установ, є, перш за все, соціальні інституції, які активно функціонують на селі, звичайно, за умови, що демографічна ситуація в конкретному населеному пункті не буде погіршуватися (Прокопів, 2017).

Європейський досвід збереження шкіл в Карпатському освітньому просторі передбачає: запровадження нових підходів в управлінні навчальним закладом, партнерство, проектну діяльність, створення громадських організацій тощо), реалізацію дій з вирішення актуальних проблем школи та громади (волонтерські програми, надання послуг для дорослих, створення умов для дошкільної підготовки та ін.), надання допомоги і грантів для

молодих педагогів, які готові працювати в регіонах, роботу на платформах дистанційної освіти (Same1).

У контексті реформування сучасної шкільної освіти особлива увага спрямовується на педагогіку партнерства, яка в умовах гір є чи не найраціональнішим джерелом виживання.

У психолого-педагогічній науці розуміння педагогіки партнерства відбувається як гуманна педагогіка (Ш. Амонашвілі) ; партнерська взаємодія в освіті (О. Коханова); педагогіка співпраці, толерантності (С. Моргун); професійна взаємодія (Н. Шигонська). Вивченню проблеми розвитку педагогіки партнерства в освітньому середовищі сприяли: розуміння змісту партнерства як готовності і здатності до співпраці з однолітками та дорослими, показником вищої, розвинутої форми самоорганізації особистості (В. Моргун); специфіки вивчення її особистості, яка саморозвивається (В. Ляудіс); інтерактивна взаємодія з учнями та зорієнтованість особистості на партнерство (В. Терещенко).

Проведене дослідження передбачало впровадження в практику роботи шкіл Карпатському освітньому просторі основних принципів педагогіки партнерства, а саме :

- повага до особистості: сутність даного принципу педагогіки партнерства полягає в демократичному та гуманному ставленні до дитини (дитиноцентризм), забезпеченні її природних прав на власну гідність, на самоідентифікацію, на повагу до її бажання бути такою, якою вона є, а не такою, якою її хоче бачити вчитель, освіта має надавати однакового значення мистецтву, гуманітарним наукам та фізичній підготовці.

- доброзичливість і позитивне ставлення. Учитель в умовах гірського простору – взірць моральності, розвиненості почуттів, розуму, порядності, чуйності, поваги до людей, відповідальності.

- довіра у стосунках: успіх реформування освіти в значній мірі залежить від можливості створити довіру між усіма учасниками освітнього процесу – громадою, учителями, учнями; між адміністрацією шкіл і

вчителями; між громадськими організаціями, місцевою владою та школою. Важливими інструментаріями врегулювання і розвитку педагогіки партнерства в умовах карпатського простору є – «інноваційні технології довіри», «соціальні мережі», моніторингові громадсько-контрольні органи (Довбенко, 2017).

- співпраця-взаємодія-порозуміння: установка на спілкування і співпрацю є його основою взаємодії в «педагогіці партнерства» виступає важливим фактором створення нового типу стосунків, провідна роль в яких належить і учителю, і батькам, і учням у рівних частинах. Пов'язуємо це з виникненням взаємної потреби і зацікавлення трикутника «громада-учні-учителі». Технологія співпраці передбачає вести діалог, уміти передбачати його результативність, планувати стратегію співпраці.

- діалогічність-взаємодія-взаємоповага ґрунтуються на педагогічному оптимізмі, відкритості, щирості й природності у спілкуванні, сприйнятті учнів як партнерів, а батьків – як колег, прагненні до взаєморозуміння і співробітництва. Саме спілкування сприяє виробленню у всіх учасників навчального процесу особистісних смислів, співтворчість забезпечує ріст і розвиток особистості.

- розподілене лідерство (відповідальність за себе, право вибору та відповідальність за іншого). Сучасна школа стає все більше активною, а тому виникає потреба в лідерах, які здатні чітко визначити та сформулювати місію, що сприятиме створенню атмосфери підтримки розвитку і прогресу кожного учня. Розподілене лідерство передбачає формування рівноправних взаємин на кожному з рівнів: громада-школа; учитель-учень. Такі стосунки будуються на принципах довіри і відкритості, умінню розподілити власні повноваження між учнями, батьками. Таким чином створюється єдина громадська культурна організація. Розподілене лідерство передбачає рівноправні взаємостосунки між певними структурними складовими управління сучасною школою: методичними об'єднаннями, учнівським самоврядуванням та батьківським активом тощо.

- соціальне партнерство: вироблення навичок чіткого дотримання спільних домовленостей. Даний принцип базується на визначення системи цінностей в організації спільної діяльності, співпраці і порозуміння між учасниками освітнього процесу, науково-методичному та інформаційному супроводі як батьків, так і громади;
- проведення діагностичних і маркетингових досліджень з метою визначення освітніх запитів і задоволення освітніх потреб батьків та учнів (Кириченко, 2015 р).

Партнерство є найвищою формою співробітництва, якої не можна набути автоматично. Спільна діяльність на засадах партнерства стає формувальною діяльністю, оскільки формує свідомість і самосвідомість людини, а також є необхідним етапом і внутрішнім механізмом індивідуальної діяльності. Партнерство постає як спосіб формування особистості, що полягає в пробудженні та розвитку реальних прагнень дитини до самовизначення, самореалізації та самоформування.

Основою запропонованої педагогіки партнерства виступає спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Об'єднані спільними цілями та прагненнями, вони є добровільними й зацікавленими спільниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат. Школа повинна ініціювати нову, глибшу залученість родини до побудови освітньої траєкторії дитини.

Проблема партнерства в педагогічній взаємодії є предметом досліджень багатьох науковців. Так, Н. Пов'якель розглядає психологічну готовність будь-якої соціальної структури до партнерства в контексті необхідної передумови становлення партнерських відносин при вирішенні конфліктів. У цьому сенсі загальновідомими є міжнародні проекти, що здійснюють вивчення впливу педагогіки партнерства в умовах Карпатського освітнього простору (Steam-освіта тощо).

На основі вимог педагогіки партнерства нами було розроблений регіональний експериментальний науково-дослідницький проект

«Малочисельна школа Карпатського регіону. Інноваційні підходи до функціонування та перспективи розвитку», які передбачив створення опорних наукових центрів на базі малочисельних гірських шкіл Карпатського освітнього простору. Метою проекту стала підтримка учнів малочисельних гірських шкіл у реалізації ключових компетенцій: математичних компетентностей і базових компетенції в галузі науки і техніки, соціальних і громадянських компетенцій; проект передбачав пакет навчальних матеріалів з педагогіки партнерства, зокрема підтримки розвитку ключових компетенцій учнів (для I-III класів (16-годинний) і старших IV-VI класів (20-годинний)).

Згідно з проектом у кожній із шкіл визначено групи підтримки: місцева команда, до якої входили директор школи і 4 учителі (2 учителі молодших класів, 1 вчитель математики або природи класів IV-VI, 1 вчитель блоку соціально-гуманітарних дисциплін.

У кожній з шкіл на засадах педагогіки партнерства:

- створено спільні громадсько-шкільні товариства, що підтримують форми дошкільної освіти, які привабливі для сільських дітей дошкільного віку;
- організовано соціальне партнерство як складову діяльності громадсько-активних шкіл;
- сформовано спільну інфраструктуру (спільне використання спортивних майданчиків та бібліотек, комп'ютерів та іншого обладнання);
- змобілізовано шкільні автоперевезення;
- створено аналітичний центр (опікунську раду), волонтерські загони які скоординували діяльність шкіл регіону;
- проведено методичні семінари, конкурси, тренінги;
- проведено роботу над формуванням культури особистості, життєвої моральної позиції, формування взаємин співробітництва у навчально-виховному процесі;

- використані можливості шкіл для художньо-естетичного та екологічного виховання, організації туристсько-краєзнавчої, фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями, трудового навчання.

У кожній з вищевизначених шкіл для цілей проекту розроблено веб-сайти, де опубліковані інструктивні матеріали, презентації досягнень роботи проекту і досягнень шкіл. Сайти стали місцем спілкування з виконавцями та учасниками проекту (форуми групи вчителів, батьків, громади).

Розвиток основних засад педагогіки партнерства проходив під час планових занять (1/4 часу, витраченого на проект), а також додаткових (3/4 часу, витраченого на проект). Даний проект підтримки шкільних громад здійснено у вигляді тренінгів та Літньої школи. При чому реалізації завдань педагогіки партнерства відбувалась і на рівні районних управлінь освіти, де проводились навчання та заходи з моніторингу. У рамках проекту проведено підсумковий круглий стіл «Малочисельна школа Карпатського регіону. «інноваційні підходи до функціонування та перспективи розвитку», на якому окреслено перспективи подальшого розвитку.

Дослідження формувало основи педагогіки партнерства даючи інформацію та пропозиції щодо можливих змін для підтримки впровадження системи ключових компетенцій в майбутньому. На основі проведеної роботи, нами розроблена Модель реалізації педагогіки партнерства в умовах Карпатського освітнього простору, подана на рис. 1

Проведене дослідження щодо впровадження ідей педагогіки партнерства у школах Карпатського освітнього простору показало, що співпраця громади, батьків, учні, учителів будувалась на головних аспектах: спокій, відкритість до людей, віра у власну справу і цінності та готовність витрачати свій час.

Під час взаємної роботи ми використовували принцип трикутника, який полягав у відповідальності кожного учасника за свою частину роботи. Кожен учасник проекту був рівноправним партнером.

Рис. 1. Модель впровадження педагогіки партнерства в умовах Карпатського освітнього простору

Результати емпіричного дослідження

Результати проведеного емпіричного дослідження за розробленою програмою засвідчили позитивні зрушення. На початку проведеного сфокусованого інтерв'ю ми отримали такі результати (рис. 2):

Рис. 2. Результати сфокусованого інтерв'ю

Узагальнення цих показників демонструє, що в результаті проведеного дослідження зростає не лише розуміння проблеми, а й виникає потреба і бажання змінювати її. Реорганізація як варіант порятунку школи, після проведеної роботи зросла на 14%.

Ефективною виявилась ідея впровадження педагогіки партнерства, а саме, зросли соціальна активність, оптимізм, виробились навички лідерської позиції. Такі тенденції є достатньо позитивними, оскільки виправдовують себе принципи партнерської педагогіки.

Результати проведеного SWAT-аналізу показали, що у контексті реформування шкільної освіти в Україні проблема функціонування шкіл Карпатського освітнього простору є доволі значною.

Результати SWAT-аналізу подано на рис. 2, рис.3.

Рис. 2. Результати SWAT- аналізу

Рис. 3. Результати SWAT- аналізу

Як видно з діаграм, 72% респондентів вбачають у впровадженні педагогіки партнерства сильні сторони і лише 18% - слабкі сторони цього процесу. Щодо наслідків від реалізації ідей педагогіки партнерства то у своїй більшості (86%) переважають позитивні зміни у впровадженні педагогіки партнерства.

Обговорення результатів

Отже, проведене дослідження впровадження педагогіки партнерства в Карпатському освітньому просторі дозволило виявити позитивну динаміку. Отримані дані співпадають із даними дослідників Карпатського регіону (Хрущ, 2017). Разом із тим, з іншого боку, у сучасній науці та педагогічній практиці лише розпочалося впровадження ідеї нової української школи, в тому числі і педагогіки партнерства у практику освітньої діяльності. Тому очікуємо подальшого розвитку даної тематики.

Висновки

В умовах Карпатського освітнього простору результативним є використання педагогіки партнерства задля збереження школи гірських регіонів. Педагогіку партнерства в умовах Карпатського освітнього простору визначимо як якісну характеристику, засновану на співпраці, громадськості учителів та учнів, що відображають поліфункціональність діяльності всіх

структур впливу і забезпечують ефективне виконання функціональних обов'язків у зоні відповідальності. У структурі педагогіки партнерства виокремлено розвиваючу, мотивуючу і для учителя, і для учня, інформаційно-комунікаційну, технологічну, інтерактивну складові, а також складову успіху.

До основних принципів формування партнерської діяльності як ефективного інструментарію збереження сталого та поліпшення соціально-економічного розвитку Карпатського освітнього простору віднесемо: повагу до цінностей особистості, доброзичливість і позитивне ставлення до людей, взаємодію і взаємоповага, розподілене лідерство

Проведені соціологічні дослідження, фокусовані інтерв'ю підтвердили результативність обраних аспектів реалізації педагогіки партнерства в Карпатському освітньому просторі, оскільки кількість респондентів, які зберегли своє позитивне ставлення від впровадження педагогіки партнерства зросло на 30%. Кількість респондентів, що вбачали негативні наслідки впровадження педагогіки партнерства в школі зменшилася до 2%. Порівняльний аналіз результатів дослідження щодо впровадження педагогіки партнерства в дозволив дійти висновку, про перспективність цього напрямку роботи. Реалізація вище визначених ідей педагогіки партнерства в умовах Карпатського освітнього простору дозволила суттєво підвищити рівні її прояву, а саме традиційне класно-урочне навчання замінити індивідуальним, розрахованим на кожного конкретного учня, враховуючи психологічні особливості; використовувати інноваційні і нетрадиційні технології навчання; реалізувати компетентнісний, диференційований, особистісно-орієнтований, індивідуальний підхід, інноваційні технології навчання (алгоритмізацію самостійної роботи учнів, технологію ситуативного моделювання, технологію розвитку критичного мислення, метод проєктів, технологію колективного групового навчання, ситуації успіху, розробленість науково-методичної, організаційної і фінансової бази, яка забезпечувала б процеси модернізації); структурувати предметні курси на укрупнені

дидактичні одиниці; центр ваги в оцінці знань перенести на кінцеві результати; планувати суб'єкт-суб'єктні способи отримання зворотного зв'язку; пропагувати цінності українця, патріотизм, збереження високих моральних ідей.

Отже, педагогіка партнерства в умовах Карпатського освітнього має шанс на розвиток за умов співпраці органів влади, громадськості, науковців, меценатів, керівників навчальних закладів, педагогічної громадськості, батьків, які через посередництво та залучення фінансів зможуть відкрити грантові програми, допомогти зберегти школу і освіту загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Довбенко С. Реалізація педагогіки партнерства в Карпатському освітньому просторі / С. Довбенко, Ю. Москаленко // Гірська школа Українських Карпат. – 2017. – №16. – С. 34 – 40
2. Закон України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <http://ligazakon.ua>
3. Кириченко В. Соціальне партнерство школи і сім'ї: переосмислення проблем і перспектив / В. Кириченко, Г. Ковганич // Довідник директора школи. – 2015. - №5-6. - 29 с
4. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. Прокопів Л. Особливості розвитку малочисельних шкіл у зарубіжних країнах // *Osobowość, społeczeństwo, polityka* : Mater. VI Międz. Konf. Nauk.-Prakt. / Pod red. J. Kota. – Część. 2. – Lublin: WSEI, 2017. – s. 122 – 126.
6. Сайт Державної служби статистики України // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Хрущ В. Проект «Гірська школа – відповідь на виклики часу»// Гірська школа Українських Карпат. – 2017. – №17. – С. 6 – 10

8. Cotton K. (2005) School size, school climate, and student performance. School Improvement Research Series (SIRS). [Retrieved from]. – URL: http://www.ruraledu.org/user_uploads/file/cotton.pdf

9. Samel A. Relacja z zajęć o podatkach w Szkole Podstawowej w Łęgu Probostwie. [Elektroniczne źródło]. - Dostęp: <http://opolityce.ceo.org.pl/aktualnosci/relacja-z-zajec-o-podatkach-w-szkole-podstawowej-w-legu-probostwie>

10. Jimerson L. (2006) The Hobbit effect: Why small works in public schools. Washington, DC: Rural School and Community Trust. [Retrieved from]. – URL : <http://www.ruraledu.org/articles.php?id=2026>

REFERENCES

1. Dovbenko S. & Moskalenko Yu. (2017) Realizatsiia pedahohiky partnerstva v Karpatskomu osvithomu prostori [Realization of pedagogy of partnership in Carpatian educational space]. *Hirska shkola Ukrainskykh Karpat – Mountain School of Ukrainian Carpaty*, 16, 34 – 40 [in Ukrainian]

2. Zakon Ukrainy «Pro status hirskykh naselenykh punktiv v Ukraini» [The Law of Ukraine «Status of Mountain Settlements in Ukraine»]. (n.d) zakon2.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/56/95-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian]

3. Kyrychenko V& Kovhanych H.(2015) Sotsialne partnerstvo shkoly i simi: pereosmyslennia problem i perspektyv [Social partnership of school and family: rethinking of problems and perspectives]. *Dovidnyk dyrektora shkoly – Director's Guide to school*, 5-6, 29 [in Ukrainian]

4. Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian School: Conceptual Principles for Reforming the Secondary School]. (n.d.) [kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf](https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf) Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> ua [in Ukrainian]

5. Prokopiv L.(2017) Osoblyvosti rozvytku malochyselnykh shkil u zarubizhnykh krainakh [Features of the development of small schools in foreign countries]. *Osobowosc, spoleczenstwo, polityka : Mater. VI Miedz. Konf. Nauk.-Prakt. – Personality, society, politics: Proceedings of the VIrd International Conferense. (pp.122-126). Lublin: WSEI [in Polish]*
6. Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Sait of State Statistic Servise of Ukraine]. ukrstat.gov.ua. Retrieved from [http ://www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) [in Ukrainian]
7. Khrushch V. (2017) Proekt «Hirska shkola – vidpovid na vyklyky chasu *Hirska shkola Ukrainskykh Karpat – Mountain School of Ukrainian Carpaty,17, 6 – 10* [in Ukrainian]
8. Cotton K. (2005) School size, school climate, and student performance. School Improvement Research Series (SIRS). (n.d). - Retrieved from http://www.ruraledu.org/user_uploads/file/cotton.pdf (in English)
9. Samel A. Relacja z zajęć o podatkach w Szkole Podstawowej w Łęgu Probostwie [Report on tax classes at the Primary School in Łęg Probostwa]. (n.d). - Retrieved from [http:// /opolityce.ceo.org.pl/aktualnosci/relacja-z-zajec-o-podatkach-w-szkole-podstawowej-w-legu-probostwie](http://opolityce.ceo.org.pl/aktualnosci/relacja-z-zajec-o-podatkach-w-szkole-podstawowej-w-legu-probostwie) [in Polish]
10. Jimerson L. (2006) The Hobbit effect: Why small works in public schools. Washington, DC: Rural School and Community Trust. (n.d). - Retrieved from <http://www.ruraledu.org/articles.php?id=2026> (in English)

Світлана Юрїївна Довбенко

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна

Любов Миколаївна Прокопів

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика, ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА У КАРПАТСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

У статті обґрунтовано та схарактеризовано особливості впровадження педагогіки партнерства у Карпатському освітньому просторі як якісної характеристики, яка актуалізується у контексті сучасної нової української школи. Потреба у реалізації ідей педагогіки партнерства посилюється через появу у суспільстві потреби на особистість, здатну реагувати на виклики сьогодення, усвідомлення необхідності спільної співпраці суб'єктів навчального процесу, забезпечення компетентнісних підходів до навчання і виховання. Стаття розкриває результати теоретичного та емпіричного дослідження, спрямованого на вияв особливостей і основних підходів до впровадження педагогіки партнерства в умовах Карпатського освітнього простору. Автори уточнюють основні принципи формування партнерської діяльності як

ефективного інструментарію збереження сталого та поліпшення соціально-економічного розвитку унікальних територіальних місцевостей гірських регіонів. У статті виявлено результативні аспекти реалізації педагогіки партнерства у Карпатському освітньому просторі засновані на співпраці, громадськості учителів та учнів, що відображають поліфункціональність діяльності всіх структур впливу і забезпечують ефективність роботи освітнього простору загалом.

У дослідженні використано як теоретичні методи, методи педагогічної реконструкції, фокусовані інтерв'ю, репрезентативне онлайн-опитування на основі системи LimeSurvey, SWOT-аналіз оцінки сильних та слабких сторін навчального закладу. Отримані результати підтвердили результативність обраних аспектів впровадження педагогіки партнерства в Карпатському освітньому просторі. Впровадження визначених ідей дозволило суттєво підвищити рівні прояву педагогіки партнерства, а саме традиційне класно-урочне навчання замінити індивідуальним, використовувати інноваційні і нетрадиційні технології навчання; реалізувати компетентнісний, диференційований, особистісно-орієнтований, індивідуальний підходи, інноваційні технології навчання; планувати суб'єкт- суб'єктні способи отримання зворотного зв'язку; пропагувати загальнолюдські цінності.

Ключові слова: Карпатський освітній простір; педагогіка партнерства; гірські школи; малочисельні школи; суб'єктне навчання.